

gekozen termen in verschillende zin worden geïnterpreteerd (c.f. voorstel Zwolle) In den weg van een nieuwe formulering lijkt ons geen oplossing gelegen.

- III. In de commissie bleek bij rustig gesprek de mogelijkheid te bestaan, wederzijdsch misverstand op te heffen. Nu de vrijheid en vrede in ons land wederkeert, doet zich de gelegenheid voor, de aanhangige moeilijkheden rustig te bespreken. Wanneer van weerskanten de goede wil getoond wordt, zal een finale en definitieve verscheuring van het kerkelijk leven voorkomen kunnen worden, een verscheuring welke ook in ons ressort (Classis, resp. Provincie) zou doorwerken en onnoemelijke schade aanrichten.
- IV. De commissie meent dan ook, in diep besef van den ernst van den toestand, dat wij een van liefde brandend getuigenis voor het welzijn van heel onze Geref. Kerk moeten laten uitgaan tot de kerken in oud en nieuw verband om het kerkelijk gesprek te openen en te komen tot een Godverheerlijkende oplossing welke de eenheid bewaart en herstelt.

Op dit getuigenis van de Classis Hardenberg der Synodocratische Geref. kerken antwoordde onze kerkeraad als volgt:

Schouwerzijl, 26 Juni 1945.

Aan de Classis Hardenberg van de „Geref. Kerken in Nederland“

Weleerw. en Eerw. Broeders,

De Kerkeraad der Geref. Kerk te Schouwerzijl c.a. (vrijgemaakt naar art. 31 K.O.) brengt het volgende onder Uw aandacht:

't Getuigenis uitgaand van Uw vergadering van 5 Juni j.l. werd door den kerkeraad voornoemd, in zijn vergadering van 21 Juni j.l. met groote belangstelling gelezen. Dankbaar waardeerende de goede bedoeling waardoor dit getuigenis wordt gedragen en de Christelijke toon waarin dit schrijven werd gesteld, kunnen en mogen wij niet nalaten 't volgende daarover op te merken in antwoord daarop:

- a. Dat, zooals U zegt, „de broeders en zusters die momenteel niet meer in hetzelfde Kerkverband leven, toch bij elkaar behooren“, is ook onze overtuiging. U moet zich echter hiermede wenden niet ook tot ons, maar alleen tot Uw „Generale Synode“ waarin ook Uw kerken vertegenwoordigd zijn, en dus tot U zelf. Want die Gen. Syn. der „Geref. Kerken“ heeft door haar besluiten en de binding daaraan, 'n wig gedreven tusschen broeders en zusters, en samenleving onmogelijk gemaakt, en door haar schorsingen en afzettingen metterdaad uitgesproken dat ze niet bij elkaar behooren. Zoodra Uw Synode de besluiten waardoor de beroering ontstaan is, intrekt en 't gepleegde onrecht ten volle herstelt, zal o.i. de weg open zijn om over hereeniging te kunnen spreken. Wij hebben de scheur niet gewild, wij hebben steeds getracht deze besluiten te doen intrekken, helaas, alles tevergeefs, Wij hebben U niet van ons afgestooten, maar U hebt, door U achter de Synodebesluiten te stellen, ons van U verwijderd en U van ons.
- b. „In een rustiger sfeer de onderhavige kwestie te bespreken“, zooals U begeert, is altijd onze wensch geweest, lang voordat het van de kant der Synode kwam tot onschriftuurlijke besluiten en daden. Maar Uw Synode heeft dat niet gewild. 't Kan U toch niet onbekend zijn dat in 1942 de Classes Almelo, Almkerk, Apeldoorn, Assen, Axel, Beilen, Breukelen, Drachten, Franeker, Gorinchem, Grootegast, Groningen, Haarlem, Klundert, Kollum, Middelburg, Rotterdam, Utrecht, Zutphen, Zwolle en de kerkeraden der Geref. Kerken te Baarn, Eibergen-Rekken, 's-Gravendeel, den Helder, 's-Hertogenbosch, Honselersdijk, Leiden, de Lier, Oosterland, Oud-Loosdrecht, Rozendaal, Woerden, ook de Classis Warffum (waaronder de Kerk van Schouwerzijl ressorteert), de Synode dringend verzocht hebben om vanwege de onrustige tijden (en andere redenen) de z.g. leergeschillen niet te behandelen. Ter Synode was, althans voorzoover ons bekend, toentertijd geen verzoek in dien geest van de classis Hardenberg of een der kerken dier classes. Ook Prof. Dr. K. Schilder zinspeelt op de moeilijkheid der tijden in zijn bekende Praeadvies. De Synode is evenwel juist in die onrustige tijden voortgevaren met

de behandeling. Had alstoen de Gen.Synode aan deze veelvuldige verzoeken gehoor verleend dan was er veel onheil te voorkomen geweest. Dit niet te hebben gedaan, rekenen wij der Gen.Synode als 'n zeer ernstige zonde. Wij moeten de verantwoordelijkheid voor de kerkelijke strijd onzer dagen met al de gevolgen daarvan laten waar ze behoort, n.l. bij de Gen.Synode en de kerken die haar volgen. Gelijk ook reeds in '36 de toenmalige Synode zonder eenige begeerte levend in, of aandrang komend uit de kerken, begonnen is op deze heillooze weg zelve te gaan en de kerken te leiden door 'n commissie voor de bestudeering der „leergeschillen" in te stellen.

c. Als U voorts zegt „dat daartoe noodig zal zijn :

- 1) dat van weerszijde getracht wordt alles te voorkomen wat tot verdere scheuring leiden kan,
- 2) dat het contact gezocht wordt in den geest der liefde en het interkerkelijk gesprek geopend wordt,
- 3) dat, evenals in de jaren 1886-1892 geschied is, gezocht wordt niet naar wat scheidt maar wat ons samenbindt,
- 4) dat wij doordrongen zijn van den ernst van de toestand in heel de wereld waar de geestelijke strijd tegen de Anti-Christelijke machten roept om eenheid op de basis der belijdenis zonder zich te begeven in uitersten, die in een eenzijdige accentueering de veelkleurige rijkdom der Godsopenbaring (de lijn der verkiezing en de lijn der menselijke verantwoordelijkheid) te kort doen,
- 5) dat de Kerk, inplaats van zich te verteren in onderlingen strijd, zich in biddende eendracht geve aan haar roeping",

dan antwoorden wij U:

- ad 1: dat zoolang de geïncrimineerde Synodebesluiten er liggen en rechtskracht hebben in de kerken, de Synode en de kerken en de kerkleden die achter de Synode staan, permanent en als automatisch met scheuring bezig zijn, gelijk naar ons oordeel zij ophouden zich aan de zonde van scheuring schuldig te maken die weigeren om deze besluiten voor vast en bondig te houden, en dezulken worden juist van Synodale zijde bemoeilijkt;
- ad 2: dat de geest der liefde alleen dan met vrucht werkzaam kan zijn als de geest des onrechts, openbaar geworden in verkrachting der K.O. en 't onschriftuurlijk gebruik van de sleutelen des hemelrijks, en de geest der onwaarheid, openbaar geworden in 't pressen der belijdenisgeschriften, uit Uw kerken zijn uitgebannen;
- ad 3: dat daartoe 'n radicale verandering in denk- en handelwijze Uwer Synode noodig is;
- ad 4: dat wij niet minder dan U „doordrongen zijn van den ernst van den toestand in heel de wereld, waar de geestelijke strijd tegen de anti-Christelijke machten roept om eenheid enz." en daarom zoo grote smart hebben over de uitsluitende, scheurmakende, ambtseer-rovende besluiten en daden Uwer Syn.;
- ad 5: dat de onderlinge strijd ons tegen onze wil opgedrongen is waar Uw Synode door haar leer- en kerkrechtbesluiten ons in den hoek der haeretici en schismatici plaatste.
- d. Als U voorts zegt overtuigd te zijn „dat een doorgaan op den ingeslagen weg een verwijdering en breuk zal brengen die ons Geref.Kerkelijk leven onnoemelijke schade zal toebrengen, vooral ook in haar actie en roeping t.o.v. de wereld en haar nooden", dan willen wij daartegen opmerken dat onze verwachting ook in deze dingen van den HEERE is, en dat Hij machtig en getrouw is om ook door 't afbraakwerk Uwer Synode heen Zijn opbouwend werk te verrichten. Ook zijn wij overtuigd dat in den weg der geloofsgehoorzaamheid aan den Koning der Kerk nooit wezenlijke schade te verwachten is, noch voor de Kerk, noch voor de wereld. Want in 't onderhouden van Gods geboden, ook door de kerken, is groote loon, ook voor de kerken.
- e. Daarom hebben wij, „het niet bij woorden latend", in de mogendheid des HEEREN gehandeld, en hebben wij, in 't besef van eigen zwakheid, zondigheid en ontrouw, worstelend en biddend, de eenheid der kerk, de ware eenheid der kerk, die in

de eenigheid des Geestes, gezocht door terugkeer tot de aloude grondslag (Gods Woord, de 3 formulieren van eenigheid en de K.O. en die alleen) en door verwerping van de onschriftuurlijke besluiten der Synode.

En wij willen in den geest der liefde ook U opwekken: broeders, komt, gaat met ons en doet als wij; maakt U vrij van de onschriftuurlijke bindingen en van de hierarchische banden, en - 't Woord des HEEREN is er ons waarborg voor - de eenheid der kerk zal heerlijk opbloeien, het welzijn der Geref. Kerken, waarvoor ook Uw liefde brandend is, zal er gediend zijn en de „oplossing der gerezen moeilijkheden“, die ook Gij begeert, zal in waarheid „Godverheerlijkend“ zijn.

Wij willen dit schrijven niet eindigen zonder te betuigen dat ons broederhart naar 't Uwe trekt, en dat ook wij niets liever zouden dan weer met U te kunnen leven in één kerkverband, maar 't is ons alleen mogelijk in den weg der gehoorzaamheid aan Gods Woord. Ook zij 't verre van ons in Farizeeuwsche eigengerechtigheid te zeggen: wij zijn in deze zaak zonder zonde; onze strijd is helaas menigmaal vol van zonde, 't was niet immer heilig vuur dat op ons altaar brandde, maar de zaak waarvoor wij strijden is naar ons oordeel uit God.

Broeders, de Geest des HEEREN leidt U, in al Uw besprekingen en beslissingen aangaande de kerkelijke beroeringen, in alle wijsheid en waarheid en klaarheid door en naar 't Woord van God, Gods Naam tot eer, den Koning der Kerk tot roem en lof, den Kerken die Gij 't voorrecht hebt te dienen in 't ambt en die aan Uw zorgen zijn toevertrouwd, tot rijken zegen.

Namens den Kerkeraad der Geref.Kerk
te Schouwerzijl (vrijgemaakt naar Art.
31 K.O.)

w.g. Ds. M. Janssens, praeses

w.g. E. Nienhuis, scriba